

4 MAYIS HAREKETİ ve ÇİNEDEBİYATINDA MODERNELEŞME: MODERNE ÇİNEDEBİYATININ ÖNCÜSÜ ZHU ZIQING ve UNUTULMAZ ESERİ “BEIYING”

Gonca Ünal Chiang*

1. 4 Mayıs Hareketi ve Çin Edebiyatında Modernleşme

Çin’de “4 Mayıs Hareketi” (五四運動) Almanya’nın, Çin’in Shandong eyaleti üzerindeki haklarını Japonya’ya devreden Versay Barış Antlaşmasını ve bu antlaşmaya boyun eğen Pekin hükümetini protesto eden bir öğrenci gösterisi ile başlamıştır. 4 Mayıs 1919 tarihinde patlak veren bu hareket kısa bir süre içerisinde yayılarak işçi ve tüccarları da kapsayan ve toplumun alt ve orta tabakasını etkisi altına alan geniş çapta bir toplum hareketine dönüşmüştür.

20. yüzyılın başlarında toplumun eğitim, kültür, sanat, siyaset alanlarına da yansıyan bu hareket; demokrasi, bilim, insan hakları, hukuk, özgürlük gibi kavramları düşünce, siyaset ve kültür alanları ile karşı karşıya getiren “Yeni Kültür Hareketi”nin (新文化運動) de yolunu açmıştır. Bu hareket aynı zamanda; ülkesini seven, ülkesini koruma içgüdüsüne sahip olan ancak yüzünü batıya dönmüş gençler ve aydınlar için güçlü bir dayanak noktası olmuştur.

Çin’de “4 Mayıs Hareketi” olarak adlandırılan bu dönem, modern Çin edebiyatının da başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Modernleşme hareketi sırasında, geleneksel Çin kültürünü ve eski kültüre temel oluşturan Konfüçyüsçü düşünceleri eleştiren genç yazarlar, edebiyatın yazı dilini sadeleştirmişler ve böylece yenileşme sürecinde en büyük adı-

*Arş. Gör. Dr. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Sinoloji Anabilim Dalı.

mı atmışlardır. Buna göre; klasik edebiyatın yazı dili olan “wenyan”den (文言), günlük konuşma dili olan “baihua”ya (白話) geçiş yapılmış ve edebiyat yalnızca soylu ve aydın kesimin anlayabileceği eserler veren bir alan olmaktan sıyrılarak halka ulaştırılmıştır.

Çin edebiyat tarihinin en zengin ve yaratıcı eserlerinin verildiği bu süreç, genç yazarların da en verimli yıllarını kapsamaktadır. Edebiyatta yenileşme hareketine öncülük edenlerin başında Çin’in önemli yazarlarından Hu She* (胡適) ve Chen Duxiu** (陈独秀) gelmektedir. Hu She, 1917 yılında Chen Duxiu’nun editörlüğünde çıkan ve edebiyat devriminin ilk resmi dergisi olan “Yeni Gençlik Dergisi”nde (新青年雜誌), “Edebiyatı İyileştirme Önerileri” (文學改良芻議) adında bir makale yazmış ve bu makalesinde edebiyatta yenileşmenin gerçekleştirilebilmesi için uyulması gereken kuralları şöyle sıralamıştır:

“Modern tarzda yazılmış olan bir edebi eserin yazı dili konuşma dilinde olmalı, içeriği ise güncel konulardan oluşmalıydı; eser, geleneksel yazın türünün vazgeçilmez olan kafiye, uyum, kalıplaşmış mesajlar ve yapmacık cümleler içermemeli, eserde eski insanların zamana ayak uyduramayan söz ve eylemleri örnek gösterilmemeli, klasik metinlerden gereğinden fazla alıntı yapılmamalıdır.” (C.Zhou ve Y.Zhou, 1988,s.610).

Bu modernleşme döneminde, yeni gençlik de Konfüçyüs öğretilerinin hakim olduğu eski kültürü eleştirir olmuş, batı kültürünü benimsemeye başlamıştı. Bu sebeple; Hu She’nın bu yazısı yayımlandığında, başta yenilikçi gençler olmak üzere pek çok edebiyatsever tarafından kabul gördü. Hu She’nın bu girişiminin ardından, yenilikçi harekete destek veren yazar Chen Duxiu da “Edebiyat Devrimi Görüşü” (文學革命論) adlı yazısında edebiyatta yenileşme hareketine hakim olan önemli fikirler ortaya koymuştur. Cheng Duxiu’ya göre; modern edebiyatın gelişimi ile birlikte, soyluları pohpohlayan aristokrat edebiyat yerini sıradan halka ve insanların duygularına hitap eden halk edebiyatına bırakmaya başlamış; çürümeye yüz tutmuş kelimelerin savurganca kullanıldığı zayıf klasik edebiyat yıkılarak yerine taze ve güçlü sözcüklerin oluşturduğu gerçek bir edebiyat kurulmuş; anlaşılması zor klasik edebiyat geri plana alınarak kolay anlaşılır, popüler bir halk edebiyatının yolları açılmıştı (C.Zhou ve Y.Zhou,1988, s.610).

Edebiyatta yenileşme hareketine tüm güçleri ile destek veren Hu She ve Chen Duxiu’nun hedefleri ortak olmakla birlikte; iki yazarın da farklı yaratılıştaki karakterleri, olaylara bakış açılarının ve izledikleri yöntemlerin farklı olmasına sebep oluyordu. Hu She sakin ve istikrarlı bir imaj çiziyor, dilde sadeleşme ve edebiyatta yenileşmenin doğru bir girişim olup olmadığı konusunda tartışmaya açık bir kapı aralıyordu. Ona göre, bu girişimin olumlu ve olumsuz getirileri bir kaç günde anlaşılabilir, bir kaç kişinin fikirleri ile şekillenemezdi; bu sebeple farklı görüşlere sahip olan kişilerin de fikirleri dikkate alınmalıydı. Hu She’ya nazaran çok daha güçlü ve keskin bir karaktere sahip olan Chen Duxiu ise Hu She’ya şu cümlelerle karşılık veriyordu: “Çin edebiyatındaki yenileşme ve dildeki sadeleşmeye duyulan ihtiyaç son derece nettir ve asla tartışmaya açık bir konu

*胡適 (1891 –1962). Yeni Kültür ve Edebiyatta Yenileşme Hareketinin temsilcilerinden olan Hu She, Pekin Üniversitesi Rektörü, Merkezi Araştırmalar Fakültesi Dekanı ve Çin’in Amerika Büyükelçisi görevlerinde bulunmuştur. Çin Edebiyatı’nın en önemli yazarlarından biri olan Hu She, felsefe, tarih, eğitim ve kültür alanlarında da derin araştırmalarda bulunmuştur.

**陈独秀 (1879-1942) . Edebiyatçı kimliğinin yanı sıra, başarılı bir düşünür, siyaset adamı ve dilbilimci olan yazar, Çin Komünist Partisi’nin kurucularından ve Yeni Kültür Hareketi’nin en önemli temsilcilerindendir.

değildir. Bu konuda doğru düşüncelere sahibiz ve farklı görüşleri dikkate almamız söz konusu dahi olamaz.” C.Zhou ve Y.Zhou, 1988, s.611). Bu noktada Chen Duxiu'nun bu cesur tavrı sert olsa da, edebiyatın devrim hareketi açısından oldukça önemli ve gerekliiydi.

Aynı dönemde Hu She “Tarihte Edebiyat İdealizmi” (歷史的文學觀念論) adlı yazısında şu görüşlere yer vermiştir:

“Bugün edebiyatta yenileşme fikrini ortaya atabilmek için, önce tarihteki edebiyat idealizmini bilmek gerekir. Her dönemin o döneme ait bir edebiyat görüşü ve tarzı olmasıdır. Her ne kadar eski ile yeninin birbiri ile bağı olsa da, yeninin eskiyi tam olarak taklit etmesi ile ortaya konulan edebiyat, kesinlikle gerçek edebiyat olarak adlandırılmaz.” (C.Zhou ve Y.Zhou, 1988, s.611)

Hu She 1918 yılında “Yapılanan Edebiyat Devrimi Görüşü” (建設的文學革命論) başlıklı başka bir yazı yayınlamış ve edebiyat dilinin halkın güncel dili ile uyum sağlamanın gerekliliğini şu şekilde vurgulamıştır:

“...Bugün destek verdiğimiz edebiyat devriminin amacı, Çin'in milli dili ile, edebiyatta milli bir dil kazandırmaktır. Ölü bir edebiyat dili asla yaşayan bir edebiyat yaratamaz. Eğer Çin yaşayan bir edebiyata sahip olmak istiyorsa, güncel dili ve milli dili kullanmak ve milli dille edebiyat yapmak zorundadır.” (C.Zhou ve Y.Zhou, 1988, s.611)

Edebiyat devrim hareketi her ne kadar 1917-1918 yılları arasında dikkat çekmeye başladıysa da, başlangıçta toplumda aydınları kapsayan bir grup ile sınırlı kalmış ve ülkenin tamamına yayılamamıştır. Edebiyat devrimi hareketi, 1919 yılında 4 Mayıs Hareketi ile birlikte yükselmeye, gelişmeye ve yayılmaya başlamıştır. Bu dönemde sadeleşmiş dilde yazılan gazete sayısında artış olmuş, ülkenin pek çok yerinde öğrenci topluluklarının çıkardıkları ufak çaplı gazeteler biçimsel olarak haftalık eleştiri yazıları formatında yazılmaya başlanmıştır. Güncel dilde yazılan dergilerin sayısı da artış göstermiş, dergilerde basılan yazıların genel içerikleri batı kültürünü tanıtan ve feodal düşünceye karşı çıkan fikirleri barındırmaya başlamıştır.

4 Mayıs Hareketinin ertesi yılı Çin Milli Eğitim Bakanlığı, devlet okullarının bir ve ikinci sınıflarında kullanılan ders malzemelerinin metin dilini güncel dile dönüştürmüştür. Bu kararın yenileşme sürecinde atılan gecikmiş ancak gerekli bir adım olduğunu düşünen Hu She görüşlerini şu cümlelerle dile getirmiştir: “Bu, onlarca yıldan beri verilmiş en büyük ve önemli karardır. Bu kararın etkileri ve sonucu hakkında önceden tahminde bulunmak zor olsa da, bu kararın Çin Eğitim Devrimini en az 20 yıl öne çektiğini kesin olarak söyleyebiliriz.” (C.Zhou ve Y.Zhou, 1988, s.613) Başlangıçta bir ve ikinci sınıfları ilgilendiren bu değişimin orta ve yüksek dereceli okulları ve öğretmen yetiştirme okullarını etkilemesi de uzun sürmemiştir. Bu dönemde basımevleri okulların ders kitaplarında yer almak üzere güncel dilde eserler basmışlar, güncel dilde yazılmış şiir ve roman kitapları da bu vesileyle ülkedeki pek çok öğretim merkezine girmiştir.

4 Mayıs döneminin edebiyat devrimcileri, feodalizm ve klasik dil karşıtı görüşleri ve yenilikçi fikirleri ile birlik sağlamış olsalar da; eser verme ve eserlerine seçtikleri konular açısından iki farklı ekole ayrılmışlardır. “Edebiyat Araştırmaları Topluluğu” (文學研究會) ve “Yaratıcı Toplum” (創造社) adlarıyla kurulan bu iki ekolün izledikleri yol farklı olsa da, feodalist edebiyata karşı duruşları ve modern edebiyat eğilimleri te-

melde aynıydı. “Edebiyat Araştırmaları Topluluğu” temelde halk için edebiyat görüşünü savunan ve teknik açıdan toplum gerçeklerini, insanın gerçek hislerini yazmayı hedefleyen bir topluluktur. Bu topluluğun genel bakış açısına göre; edebiyat halk ile iç içe ve halk için yapılmalıydı. Bu sebeple; bir eserin içeriğini toplumsal bir tema oluşturmalıydı. Edebi eserler, insanların etrafında gelişen önemsiz olaylar üzerine değil, hayatını zor şartlarda kazanan halkın toplumsal gerçekleri üzerine yazılmalıydı.

Edebiyat Araştırmaları Topluluğu katı kurallara sahip ve fazla disiplinli bir topluluk değildi. Bu topluluk; yeni edebiyata destek veren ve eski edebiyata karşı duran hemen hemen herkesin katılabildiği bir topluluktur. Topluluğun halk için edebiyat yapma fikrini ortaya atmasıyla da, topluluğa destek veren yazarların sayısı oldukça artış göstermiştir. Bunlar arasında ön plana çıkanları; Bing Xin (冰心), Xu Dishan (許地山), Zhu Ziqing (朱自清), Lu Xun (魯迅), Xu Zhimo (徐志摩), Zhou Zuoren (周作人), Chen Yanbing (沉雁冰), Zheng Zhenduo (鄭振鐸) gibi dönemin genç ve başarılı yazarlarıdır. Aynı dönemde, pek çok ünlü yazar da yazılarının bu dergide yayınlanmasına izin vermelerine ve temelde topluluk üyeleri ile aynı görüşlere sahip olmalarına rağmen, topluluğa resmi olarak üye olma ihtiyacı duymamışlardır.

“Yaratıcı Toplum” ekolü ise Guo Moruo (郭沫若), Yu Dafu (郁達夫), Cheng Fangwu (成仿吾), Zhang Ziping (張資平) gibi yurt dışında eğitim almış bazı yazarların kurduğu bir topluluktur. “Yaratıcı Toplum” ekolü yazarları edebiyat ve sanatın yine edebiyat ve sanat için yapılması gerektiğini destekliyordular; onlar halk için sanat yapmak, toplum gerçeklerini yazmak fikrine katılmıyorlardı. Topluluk üyelerinin eserlerinde estetik ve romantizm fikri ön plana çıkarken, gerçekçi bakış açısına pek rastlanmamaktaydı. Topluluğun ilk resmi kuruluşu 1920 yılında gerçekleşti ve 1922 yılından itibaren mevsimlik olarak çıkacak olan “Yaratıcı Mevsim Dergisi”nin (創造季刊) ilk sayısı yayınladı.

“Yaratıcı Mevsim Dergisi” ilk çıktığında, Edebiyat Araştırmaları Topluluğu’na meydan okuyan bir izlenim yaratmıştır. “Yaratıcı Toplum” ekolü üyeleri, Edebiyat Araştırmaları Topluluğu’nu edebiyatı tek ellerine alma tavrı içinde olmakla suçlamışlardır. Ancak dönemin ünlü edebiyatçılarından Mao Dun (茅盾), bu eleştirinin haksızlığını vurgulayarak şunları söylemiştir:

“Dışardan bakıldığında Edebiyat Araştırma Topluluğu roman içerikli aylık dergisinin yanı sıra, haftalık dergiler ve günlük gazetelere ek olarak çıkardıkları yazılarla hep tek elden (merkezden) planlı olarak yönetildiği izlenimini veriyordu. Ancak gerçekte durum bunun tam tersiydi. Bu girişimler, topluluk üyelerinin bireysel olarak yaptığı çalışmalar ve asıl hedef eski edebiyatı geri plana atarak, yeni edebiyat için yer açmaktı.” (C.Zhou ve Y.Zhou, 1988, s.624)

Aslında “Yaratıcı Toplum Ekolü” ve “Edebiyat Araştırmaları Topluluğu” feodal edebiyata karşı gelmeleri açısından aynı hedefe yönelmişlerdir ancak Yaratıcı Toplum ekolünün toplum üzerindeki etkisi daha büyük olmuştur. İstikrarlı ve sağlıklı bir profil çizen Yaratıcı Toplum Ekolü üyeleri, Edebiyat Araştırmaları Topluluğu’nun desteklediği “halk için kan ve gözyaşı edebiyatı”na karşı korku dolu ve eleştirel bir gözle bakıyorlardı. Edebiyat Araştırmaları Topluluğu’nun genç katılımcıları kişisel fikirlerini ön plana çıkararak hareket ediyorlardı; halk için kan ve gözyaşı fikri onlar için bir slogan olmuştu ve bundan beslenmeye başlamışlardı. Yaratıcı Toplum Ekolünde ise edebiyatçı olmaya

hazırlanan gençler ağırbaşlı bir karakter çiziyor, etraflarında gerçekleşen sıradan olayları romantizm tavrı ile harmanlayarak eserlerine konu ediyorlardı. Eserlerine kişiliklerini de yansıtan bu yazarların edebiyat fikirleri, kendi yaşamlarının değerli ilkeleri haline dönüşmüştü. Ancak; Çin’de 30 Mayıs 1925 tarihinde gerçekleşen ve anti-emperyalist bir hareket olan 30 Mayıs Olayı’nın* ardından toplumsal şartların değişmesi ile Yaratıcılık Topluluğu’nun önemli aydınları da yollarını değiştirdiler. Geçmiş ile şimdi arasında sıkışıp kalan ve topluluğun dayanak noktalarından biri olan romantizm tavrını eleştirmeye başlayan topluluk üyelerinin eski dönem eserleri, toplumda yayılmaya başlayan bu anti-emperyalist atmosferle birlikte anlam ve önemini yitirmiş, gençler tarafından ilgi görmeyen eserler zaman aşımına uğrayarak unutulmuştur.

2. Zhu Ziqing’in Edebi Kişiliği ve Eserlerinin Sanatsal Özelliği

4 Mayıs Edebiyatı’nın temsilcilerinden biri olan Zhu Ziqing** (朱自清), Edebiyat Araştırmaları Topluluğunun ilk üyelerinden bir tanesidir. Üyesi olduğu topluluğun sloganı olan “halk için eser vermek” kuralını takip eden yazar, sıradan yaşamın sıradan olaylarını derinlemesine gözlemlemiş ve bunları tecrübe etmiş gerçekçi bir tavrı ile eserlerine yansıtmıştır.

Zhu Ziqing 4 Mayıs hareketiyle birlikte yeni şiir alanında verdiği eserler ile edebi hayatına başlamış olsa da; Çin Modern Edebiyat tarihindeki en önemli deneme yazarlarından biri olarak tanınmaktadır. Yeni edebiyatın giriş yaptığı dönemde azmi, cesareti ve sıkı çalışmasıyla güncel dilin okuyucu tarafından kabul görmesi için çalışmış ve başarılı olmuş, modern deneme türünün en başarılı örneklerini vermiştir. Denemelerinde gerçekleri titizlikle seçtiği sözcüklerle anlatmıştır. Kelimelerinde resimsel ve şiirsel bir tat hakimdir, dili taze ve sadedir. Eserlerinde görüş alanı sınırlıdır çünkü çoğu zaman her okuyucunun tecrübe ettiği olayları yazmış; bunların pek çoğunda da kendi dünyasını konu almıştır. Onun profesyonelliği yaşama ve yaşamın ayrıntılarına farklı açılardan bakabilme ve bunları duygusal derinliği ile okuyucuya yansıtabilme noktasında başlamaktadır. O, sıradan yaşamda gözden kaçan ayrıntıları, insanın iç dünyasında kapalı kalmış toplumsal ve düşünsel anlamları gün yüzüne çıkarmıştır. Okuyucunun her an baktığı ama farkına varmadığı yaşamsal unsurların altını çizmiş, toplum içindeki insan olgusunu gözlemleyerek, içsel düşünceleri ve potansiyel duyguları ortaya çıkarmıştır.

Zhu Ziqing ile dönemdaş olan yazarların bazıları eski edebiyatın etkisinde yoğun bir gelenekçi havaya sahipken; bazıları da batı edebiyatının etkisine girerek eserlerinde yabancı kelimeleri cömertçe kullanmaya başlamışlardır. Zhu Ziqing sağlam bir doğu

*30 Mayıs Olayı (五卅運動); 30 Mayıs 1925 tarihinde Shanghai’da protesto gösterisi yapan bir işçi grubuna İngiliz polisi tarafından ateş açılması üzerine başlayan ve kısa sürede ülke çapına yayılarak Çin tarihinin en büyük yabancı karşıtı gösterilerine neden olan bir harekettir.

**朱自清Zhu Ziqing (1898-1948) Asıl adı Zhu Zihua (朱自华) olan Zhu Ziqing, Jiangsu’da dünyaya gelmiş, Pekin Üniversitesi’nden mezun olmuştur. “4 Mayıs Hareketi”nden etkilenmiş bir yazar olarak bu dönemden sonra şiirlerini kaleme almaya başlamıştır. Sonraları ise kendini düz yazıya ve özellikle deneme türüne adanmış, kullandığı dil ve yaratıcı yaklaşımlarıyla büyük başarı kazanmıştır. Bunun en güzel örneği ise 1928 yılında yayınlanan “Beiying” (Ardından) adlı eseridir. 1925 yılında Qing Hua Üniversitesi’nde dekanlık ve Çin Dili ve Edebiyatı Bölümünde profesörlük yapan Zhu Ziqing, 1931-1932 yılları arasında, Londra’da İngiliz Dili ve Edebiyatı üzerine araştırmalar yapmıştır. Üretken bir şair ve deneme yazarı olarak tanınan Zhu Ziqing, gerek manzum ve nesirleri ile, gerekse akademik makaleleri ile Çağdaş Çin Edebiyatı’na çok sayıda eser kazandırmıştır.

eğitim temeline sahip olmuş, ayrıca Avrupa'ya giderek orada da batı eğitimi almış ve algılarını tüm dünyaya açık tutmuştur. Sanılanın aksine; Zhu Ziqing almış olduğu doğu-batı eğitimi içerisinde çatışma yaşamamış, bu iki edebiyat kültürünü bir araya getirerek uyum içerisinde birbirlerine karışmalarını sağlamış ve kendi kişiliğini de içine katarak yeni bir tarz yaratmıştır. Yang Zhensheng, “Bay Zhu Ziqing ve Modern Deneme” adlı eserinde Zhu Ziqing’in erken dönem eserlerini yorumlarken şunları söylemektedir:

“Onun o samimiyeti, alçak gönüllülüğü, sadeliği, eserlerinden eksik etmediği espritüelliği... İnsanları, olayları anlatan o dili, uyumlu ve doğru tavrı... Kalem de kendisi gibidir onun; tarzı sadeliğinden, mizahu dürüstlüğünden, zengin lezzeti yavanlığından gelir.” (Zi, 1955, s.4). Geç dönem eserlerinde ise; yılların biriktirdiği olgunluğu ve erdemi sayesinde eser verme tarzında tam da Li Guangtian’in söylediği gibi bir değişim olmuştur: *“Sakin ama espritüel, dosdoğru, anlaşılır ve ciddi; asla sert ve soğuk değil, tersine sıcacık ve yumuşacık, ama asla zayıf değil.”* (Zi, 1955, s.6)

Zhu Ziqing’in deneme türündeki eserlerinin üstün başarı göstermesi ve günümüzde herkesçe bilinen ünlü eserler olmaları; eserlerin insan duygularına derinden hitab eden gücünün yanı sıra, yazarın kullandığı üstün sanat tekniğinden ve eserlerine yansıttığı samimiyetten kaynaklanmaktadır.* Zhu Ziqing, eserlerine hayat veren karakterleri ve olayları kendi çevresindeki insanlardan ve etrafında yaşanan olaylardan seçmiştir. Çin edebiyat dünyasında sıklıkla kullanılan “eserlerin yazarının kendisi gibi olması” (文如其人) sözü, adeta Zhu Ziqing’in dürüst, içten, hoşgörülü ve ciddi tavrının, eserlerine yansımaları ifade etmektedir. Zhu Ziqing bu durumu kendi deneme eserlerinin bir derlemesi olan “Beiying”in ön sözünde şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Yazdıklarımın büyük çoğunluğu serbest deneme türündedir. Edebiyatın o sabitleşmiş kurallarını kullanmıyorum. Ama dile getirmesem olmayacak sözlerim de var, ben de dileme geldiği gibi söylüyorum... Benim öyle sabit fikirlerim yoktur. O anda nasıl yazmak istiyorsam öyle yazıyorum. Kendimi ifade edebilmek için tüm gücümü ortaya koyuyorum.” (Zhu, 2014, Önsöz)

Zhu Ziqing’in düşüncesine göre, bir yazar ancak kendini ifade edebildiği eserleriyle okuyucunun duygularına hitab edebilir ve onları etkileyebilirdi. Bu sebeple eserlerinde en derin duygularını ortaya koyuyor, en gerçek halini, duyduklarını, gördüklerini, hissettiklerini, hayata dair her şeyi sanata dönüştürüyordu. Samimiyet ve gerçeklik onun deneme türündeki eserlerinin özünü oluşturuyordu. Denemelerinin diğer bir özelliği de eserde kendi düşüncelerini ve fikirlerini net bir şekilde analiz edip ortaya koyabilmesiydi. Özellikle insan ve insan ilişkilerine dair yazdığı yazılarında karakterleri kendi çevresindeki sıradan insanlardan seçiyor, olayları da bu karakterlerin sıradan hayatlarından alıntılar yaparak tüm doğallığı ile okuyucuya aktarıyordu. Yazarın 1928 yılında deneme seçkisi olarak basılan “Beiying”de yer verdiği eserlerinden; bir baba ile oğlunun tren istasyonundaki vedalaşma

sahnesinin anlatıldığı “Ardından” (背影), bir adamın hayatını kaybetmiş olan eşine yazdı-

*Zhu Ziqing, samimi ve gerçekçi bir kişiliğe ve sade bir yaşama sahipti. Hayatı; ailesi, samimi arkadaşları, çalışma arkadaşları ve öğrencilerinin dışına çıkmıyordu. Çocukluk yıllarında Budizme ilgi duymuş ve üniversitede felsefe okumuş olsa da, karakterinde geleneksel Konfüçyüs düşüncesinin etkileri oldukça derindi; bu da onda derin bir milliyetçi ruhu ve ülkesine gönülden bağlılık duygusunu geliştirmişti. Mao Zedong, Zhu Ziqing’in dirayetli ve prensipli kişiliğini ve güçlü milliyetçi duygularını överek: “Tüm vücudu hastalıktan kırılıp açlıktan ölmek üzere olsa da, Amerika'nın yolladığı yardım tahıllarına tenezzül etmeyecek bir adamdır” demiştir. (Guo, 2003, s.173)

ğı özlem ve minnet dolu bir mektup olan “Rahmetli Eşime” (給忘婦) ve ebeveyn-çocuk ilişkilerini irdeleyen “Oğullar ve Kızlar” (兒女) bunun en güzel örnekleridir.

Zhu Ziqing’in deneme eserleri konularına göre üçe ayrılabilir: 1. “Hayatın Değeri On Yedi Kuruş” (生命價格-七毛錢), “Gemideki Medeniyet” (航船中的文明) ve “Hükümetin Katliam Günlüğü” (執政府大屠殺記) gibi eserlerin temsilcisi olduğu, toplumsal yaşamın karanlık gerçeklerine karşı duran ve eleştirel açıdan bakan denemeler. 2. “Beiying”in temsilcisi olduğu kişisel aile yaşamını, aile ilişkilerini insancıl bir tavırla ortaya koyan denemeler. 3. Doğa ve manzara tasviri yaptığı ve “Yeşil” (綠), “Bahar” (春), “Lotus Göleti Üzerinde Ay Işığı” (荷塘月色) eserlerinin temsilcisi olduğu denemeler. Bu üçüncü gruba dahil denemeler; yazının içinde resim, resmin içinde şiir tadının bulunduğu, duygu ve manzara tasvirlerinin iç içe olduğu eserlerdir.

Zhu Ziqing denemeleri kısa olmakla birlikte, metin planı iyi yapılmış ve dikkatle yazılmış eserlerdir. Manzara tasvirlerinde sadelik ve gerçekliğin yanı sıra; gelenekseli ve modernizmi birlikte kullandığı bir tarzı vardır. Eserlerinde sanatsal estetik, tasarım zarafeti ve dil güzelliği dikkat çekicidir.

2.1. Zhu Ziqing Eserlerindeki Sanatsal Estetik:

Zhu Ziqing, duyguların edebiyatta eserlere yansımaları çok önemseyen bir yazardır. Onun lirik denemeleri, gerçek duyguların bestelediği güzel sesler gibidir. Gösterişli ve renkli cümlelerden uzak, içten, samimi, örtülü ve ölçülüdür. Eserde sözcüklere hayat veren duyguların yazarın kalbinin derinliklerinden geldiği hissedilir. Anlatımı yoğundur ama net mesajlar verir, cümleleri yumuşak ve alçak gönüllüdür; sadedir ama basit değildir. Her eserinin öne çıkan özelliği doğallığıdır. Onun denemeleri kendi hayatını ve ruhsal durumunu ortaya koyan, gerçek duygularla dolu sanat eserleridir. Sevinçli, kızgın, kederli halleri eserlerine farklı farklı renk olmuş, yazının içsel bağlarını oluşturmuştur. İç dünyası ile dış dünyanın gerçeklerini harmanlayarak okuyucuyu duygulandıran, içine çeken yansımalar oluşturmuştur.

2.2. Zhu Ziqing Eserlerindeki Tasarım Zarafeti:

Zhu Ziqing’in içerik dizaynı son derece titiz, dikkatli ve buna bağlı olarak kusursuzdur. Yazar eser verme sürecinde öncelikle topladığı materyali şekillendirmekte, içerikle ilgili kendi kişisel fikrini ortaya koymakta ve elindeki materyallerle kişisel fikrini desteklemenin yolunu aramaktadır. Bu, eserin düşünsel yapısını oluşturma sürecidir. Bu süreçte düşünce ve duygular gözlemlerle birleşmekte, sözcükler eserdeki en uygun yerlerini almaktadırlar. Zhu Ziqing, “Beiying-Ardından” (背影) eserinde bu önemli süreci başarıyla tamamlamasının yanı sıra, kişisel duygu ve deneyimlerini yansıtmaktaki hünerini de çok güzel ortaya koymuştur. Örneğin; “Beiying”de, “beiying” (yani babanın sırtı dönük görüntüsü) “öz”dür ve eserin ana temasını oluşturur. “Beiying”, eserde titiz ve dikkatle verilmiş bir ipucudur ve tüm metin bu sözcüğün üzerine kurgulanmıştır. Yazar elindeki materyalleri titizlikle şekillendirmiş, sadeliği ve yoğunluğu, karmaşayı ve netliği dengeyle bir araya getirmiş, baba-oğul arasındaki içten ve samimi duygular üzerine bir tema oluşturmuştur. “Beiying”in sanatsal çekiciliği işte bu hünerli tasarımdan gelmektedir.

Onun eserlerinin en temel özelliği gerçek ve doğal olmalarıdır. Yazar, sıradan ve

önemsiz görünen olayları en samimi duyguları ile yansıtılarak okuyucuyu içine çeker. Beiying’de anlatılan da günlük yaşamdaki sıradan bir olaydır. Ancak burada “gerçek duygular” yaşlı bir babanın sırtı dönük görüntüsü üzerinde yoğunlaşmış, baba-oğul arasındaki derin ve güçlü duygular beiying figürü ile dışa vurulmuştur. Okuyucu için son derece basit ve somut olan bu figür, içinde derin ve yoğun bir minnettarlık duygusunu barındırmaktadır. Sıradan bir baba-oğul vedalaşması gibi görünen sahne, aslında ruhların iletişimi, kişilik çarpışması ve nesil farkı gibi ayrıntıları profesyonelce içinde saklamaktadır.

2.3. Zhu Ziqing Eserlerindeki Dil Güzelliği:

Zhu Ziqing’in erken dönemde yazdığı manzara tasvirli lirik eserlerinde dili gösterişlidir; duygu ve düşüncelerini net yansıtabilmek için seçtiği sözcüklere ve kullandığı dile çok dikkat etmektedir. Kelimeleri ve dili canlı ve berrak kullanarak şiirsel bir anlatım yakalamıştır. Geç dönem eserlerinde ise, mantık anlatan ve kişisel yorumlarının ağır bastığı tarzı ön plana çıkmaktadır. Mesela “Ardından” (背影) ve “Rahmetli Eşime” (給忘婦) deneme eserleri bunun en güzel örnekleridir. Tarzı sade, süsten uzak; dili yalın, akıcı ve yumuşaktır.

Zhu Ziqing’in deneme eserlerinin taşıdığı estetik, bir açıdan onun dikkatle seçtiği kelimelere ve titizlikle kullandığı dile bağlıdır. Onun dili, sadeleştirilmiş güncel konuşma dilinin estetik özelliğini çok güzel yansıtmaktadır. Zhu Ziqing’in iyi arkadaşı Ye Shengtao, onun eser dili hakkında şu cümleleri kurmaktadır:

“Eserlerinden bazılarının tamamı güncel konuşma dilinde yazılmıştır; yazar konuşma dilinden yola çıkıp, edebiyatta geçerliliği olan bir ifade yöntemi ortaya koymaktadır... Son yıllarda onun yazı dili daha dikkatli ve yoğun bir hal almış olmakla birlikte, anlatımı doğrudan ve sade bir tarza bürünmüştür. Okuyucu satırlar arasında dolaşırken, yazarla karşılıklı bir sohbeta girmiş, onun içten ve samimi konuşmasını dinliyor gibidir. Şu anda bir üniversitede çağdaş edebiyat dersi açılrsa, veya birisi çağdaş edebiyat tarihi üzerine bir yazı yazacak olsa, edebi tarzın mükemmelliği ve karakterlerin güncel dilde yazılması konusunda işe ilk olarak Zhu Ziqing ile başlamak gerekmektedir.” (Lin, 2003, s.111)

Zhu Ziqing, yazı dilinde “yaşayan dil” kullanma konusunda ısrarcı olmuştur. Zhu Ziqing bu “yaşayan dil”i şöyle açıklamaktadır:

“Yaşayan dil; güncel dildir. Yazıda güncel konuşma dilini kullanmak, konuşma diline en yakın olan kelimeleri kullanmak anlamına gelir. Ancak elbette bunun da bir standardı olmalıdır. Örneğin şu an standart aldığımız dil, Pekin dilidir... Bundan sonra resmi dilimiz sadeleştirilmiş konuşma dili olmalıdır; o dolambaçlı geleneksel dil ve uzun cümleler, bir eğitmen için asla akıcı bir konuşma yöntemi sağlayamaz, hiç biri kullanılamaz.” (Lin, 2003, s.132)

Zhu Ziqing; deneme eserlerinde kullanılan dilin, okuyucuda samimi duygular uyandıran, yazar-okuyucu iletişimine doğal bir hava veren “konuşma dili tarzında” yazılması gerektiğini vurgulamıştır. Ancak bu noktada dikkat etmek gerekir ki; konuşma dili ve güncel dil denilen dil, dönemin Pekin’li aydınlarının kullandıkları dile işaret etmekte, toplumun alt sınıfı tarafından kullanılan güncel dil anlamına gelmemektedir. Ayrıca Zhu

Ziqing, güncel dili olduğu gibi kullanmak yerine, kelimelere sanatsal estetik katmış ve okuyucunun defalarca okusa da bıkmayacağı cümleler kurmuştur.

3. Zhu Ziqing, Aile Yaşantısı ve “Beiying”

Bir eseri gerçekten anlamak ve analiz edebilmek için öncelikle yazarını tanımak, bunun için de yazarın hayat hikâyesine dair bilgi sahibi olmak gerekmektedir; çünkü yazarın geçmişi, hayatı ve tecrübeleri verdiği eserlerin içeriğine ve tekniğine büyük ölçüde yansımaktadır. Çin Düşünce tarihinde Konfüçyüs felsefesine önemli katkıları olan ünlü düşünür Meng Tzu (孟子 MÖ 372 - MÖ 289) bu konunun önemini şu cümlelerle vurgulamıştır: “Şiirini, kitabını okuyup yazarı tanımamak olur mu! Hayat hikâyesini ve yaşamını bildiğin takdirde ancak o eski insanlarla arkadaşlık kurabilirsin.”* (Meng, 2003, sy.553)

Gerçek adı Zihua** olan Zhu Ziqing, Jiangsu’da doğmuş, 6 yaşında ailesiyle birlikte Yangzhou’ya giderek burada eğitim hayatına başlamıştır. Lise eğitiminin ardından Pekin Üniversitesi Felsefe bölümünü kazanan Zhu Ziqing; 4 Mayıs hareketine ve Hu She’nın liderlik ettiği Yeni Kültür Hareketine katılmış; 1919 yılında Pekin Üniversitesi öğrencilerinin çıkardığı “Yeni Yükseliş” (新潮) dergisine yeni şiir tarzında eserler vermeye başlamıştır. 1920 yılında üniversiteden mezun olduktan sonra Hangzhou’ya giderek öğretmen okulunda göreve başlamıştır. 1921 yılının Ocak ayında Yü Pingpo ve Ye Shengtao ile birlikte “Şiir” (詩) aylık dergisini çıkarmaya başlamış ve modern edebiyat tarihinin ilk uzun şiir denemesi olan 300 satırlık “Yıkılış” (毀滅) şiirini kaleme almıştır. Aynı yılın Ekim ayında tamamladığı “Kürek Sesleri ve Işıkların Gölgesindeki Qinhuai Irmağı” (槳聲燈影離得秦淮河) adlı denemesi, dönemin sadeleştirilmiş dilde yazılmış en iyi eserleri arasındaki yerini almıştır. Bu eseri ile Zhu Ziqing Yeni Edebiyat Hareketi’nin sıra dışı deneme yazarları arasında önemli bir yere sahip olmuştur. 1924 yılının Temmuz ayında Yü Pingbo ve Ye Shengtao ile birlikte Yeni Şiir Deneme eserleri serisi olan “Temmuz Ayımız” (我的七月), 1925 yılının Haziran ayında, “Haziran Ayımız” (我們的六月) adlı eserini ve 1928 yılı Ağustos ayında “Ardından” (背影) adlı deneme serisini yayınlamıştır.***

Çince okunuşu “Beiying” olan “Ardından”; Zhu Ziqing’in anılarındaki baba figürünü ve baba-oğul arasındaki nesil çatışmasını oraya koyduğu erken dönem deneme eserlerinden biridir. Zhu Ziqing’in babası Zhu Xiaopo, ataerkil bakış açısına sahip geleneksel bir aile reisidir. Onun modern ve iyi eğitim almış olan oğlu Zhu Ziqing ile fikir ayrılıkları

*送其詩，讀其書，不知其人，可乎？是以論其世也。是尚友也。

**1917 yılında 20 yaşındayken ailesinin ekonomik durumunun bozulmasından etkilenen Zhu Ziqing, dönemin yaygın gelenek ve anlayış tarzının dışına çıkmak ve kendi ayakları üzerinde durabilmek için, öncelikle babasının ona verdiği Zihua ismini değiştirerek Ziqing adını alır. Zi Qing, bu iki im, Qu Yuan’ın Chuci adlı eserinde geçen cesur ve temiz kalpli bir karakterin ismidir. Zhu Ziqing de tüm hayatını cesur ve tertemiz bir karakter olarak yaşamak adına kendisine bu ismi seçmiştir.

***Yazarın denemelerinin sanatsal değeri öyle büyüktü ki, kısa denemelerinden “Telaş” (匆匆), “Lotus Göleti Üzerinde Ay Işığ” (荷塘月色), “Ardından” (背影) ve uzun deneme eseri “Kürek Sesleri ve Işıkların Gölgesindeki Qinhuai Irmağı” (槳聲燈影離得秦淮河) hem Taiwan hem de Çin’de orta öğretim okullarının ders kitaplarında yer almaktadır.

ve çatışma yaşaması kaçınılmaz bir durumdur. Zhu Ziqing yazdığı “Gülmenin Tarihi” (笑的歷史) adlı eserinde kendinden söz ederken; geleneksel bir ailede, gülmeyi seven biriyken yavaş yavaş gülmeye cesaret edemeyen, gülmek istemeyen ve gülmekten nefret eden birine nasıl dönüştüğünü anlatmış; bu dönüşüm sürecinde maruz kaldığı çelişkiler ve çatışmaları dile getirmiştir (Yu, 1967, s.64). Bu eser yayımlandığında yazarın babasının tepkisini çekmiş, baba-oğul arasındaki çatışma daha belirgin bir hal almıştır. Ancak genel anlamda bakılırsa Zhu Xiaopo, babalık görevlerini yerine getirmiş, Zhu Ziqing’in eğitimi ve gelişimi için son derece titiz davranmış bir babadır.*

Elbette Zhu Ziqing’in babasına dair eleştirileri vardı; ancak bu eleştiriler hiç bir zaman babasına karşı duyduğu sevgiden vazgeçmesine neden olacak boyutlara ulaşmamıştır. Yetiştirilme sürecinde babası tarafından sık sık haksızlığa uğratıldığını düşünmesine rağmen, hayırlı evlat mizacını hiç bir zaman kaybetmeyen Zhu Ziqing, babasına karşı durmaktan vazgeçerek, bir çeşit bağışlama ve olumsuz olayları geride bırakma duygusuyla bu eseri yazma kararı almıştır (Lin, 2003, s.82). Bu esnada babasından gelen samimi duygularla yazılmış bir mektup da, yazarın daha önce dile getiremediği derin baba sevgisi ve özleminin satırlara dökülmesine vesile olmuştur. Beiyng adlı eser, yazarın samimi ve gerçek duygularını tam anlamıyla yansıtmaktadır. Yazar, 1947 yılında “Edebiyat ve Sanat Bilgisi” (文藝知識) dergisinde Beiyng hakkında şunları dile getirmiştir:

*“Beiyng’i kaleme almamın asıl sebebi, hikâyede de yer verdiğim, babamdan gelen mektupta yazan o cümleydi**. O gün babamın mektubunu okuduğumda, sanki bir kaynaktan fışkırtırcasına akan gözyaşlarım arasında babamın benim için yaptıkları geldi aklıma. Özellikle de, Beiyng’de anlattığım o an, yeniden canlandı gözlerimin önünde. Bu eserde yalnızca gerçekleri yazdım, hiç bir edebi kaygı taşımadan yazdım.”* (Lin,2003,s.82)

3.1. “Beiyng” Üzerine

Zhu Ziqing, Beiyng’i 1925 yılında sade ve gerçekçi bir tarzla yazmıştır. Eserde olaylar, yazarın Pekin’de öğrenim gördüğü 1918 yılının kış mevsiminde geçmektedir. Babaannesinin vefatı üzerine memleketi Yangzhou’ya dönen yazar, burada babası ile buluşarak cenazeye katılır. Cenazenin ardından Pekin’e geri dönecektir. Yazarın babası, onu tren istasyonuna kadar uğurlamak için ısrarcı olur. Hikâyeye adımı veren ve yazarın babasının sırtı dönük görüntüsünü hafızasına kazıdığı o sahne bu istasyonda yaşanır.***

Zhu Ziqing’in babasının ciddi, kuralcı ve geleneksel bir baba modeli çizdiği ancak bunun yanında sevecen bir tarafının da olduğu bilinmektedir. Babası, Zhu Ziqing’in eği-

*Zhu Ziqing; “Oğullar ve Kızlar” (兒女) adlı eserinde babasının yalnızca çocuklarıyla değil, torunlarıyla da yakından ilgilendiğini dile getirmiş ve babasının ağzından sık sık duyduğu şu cümleleri yazmıştır: “Ben sana hiç bir konuda mani olmadım, sen de kendi çocuklarına mani olmamalısın!” (Zhu, 1996, s. 84)

**“Sağlığım iyi. Yalnız sırtımın omzumun ağrısı pek fena. Yemek çubuğu, kalem tutmak işkence oluyor bana. Görünen o ki dönüşü olmayan yolculuğun zamanı yaklaşıyor...”

***Zhu Ziqing ailenin hem en büyük oğlu hem de en büyük torunudur, bu nedenle ilk göz ağrısı olarak büyük bir sevginin içerisinde büyümüştür. Babası ve büyük babası memur olduğundan, kendi yağıyla kavrulan ve kimseye muhtaç olmayan bir ailedir. Ancak 1913 yılında başlayan talihsizlikler(Xinhai Devrimi sonrası siyasi sebeplerden dolayı büyükbabası görevini kaybediyor ve bunu kendine yediremediği için hastalanıp hayatını kaybediyor. Olayın üzerinden çok geçmeden babaannesinin de vefat etmesiyle, cenaze işleri ile meşgul olan babası yorgunluktan tifoya yakalanıyor ve işini bırakarak tedavi görmeye başlıyor), ailenin ekonomik durumunun kötüye gitmeye başlamasına neden olmuştur.

timi ile çok yakından ilgilenmekte, sevgisinin yanı sıra disiplininin de ödün vermemektedir. Bundan dolayı baba-oğul arasındaki ilişki iyi niyete dayanmakta ve hep dengesini korumaktadır. Ancak; babasının ikinci eşi olan üvey annesinin hayatlarına girmesiyle birlikte, baba-oğul arasındaki ilişki de olumsuz bir etkiye maruz kalmıştır. Zhu Ziqing'in Pekin Üniversitesini kazanarak evden ayrılmasıyla birlikte, baba-oğul birbirlerini az görür olmuşlar ve bu da aralarında soğukluğa neden olmuştur. Zhu Ziqing mezun olup çalışma hayatına atıldığında gelişen bir dizi olay, Zhu Ziqing'i aileden koparmış, baba oğulu iyice birbirinden uzaklaştırmıştır. Zhu Ziqing bu duruma çok üzülse de, çocukluğunda kazandığı örnek evlat karakterinin etkisi ile, ailesinden kopmasına neden olan hiç kimseyi suçlamamış ve babasından gelen suçlayıcı mektuplara, kendisinin hatalı olduğunu kabullenen cevaplar yazmıştır. Zhu Ziqing'in bu olumlu hareketi her ne kadar baba-oğul ilişkisini eski samimi günlerine döndürmese de, birbirlerinden tamamen kopmalarına engel olmuştur.

1925 yılının Ekim ayında bir gün Zhu Ziqing Yangzhou'da yaşayan babasından bir mektup alır. Mektupta okuduğu şu bir kaç cümle Zhu Ziqing'i derinden sarsar: “*Sağlığım iyi. Yalnız sırtımın omzumun ağrısı pek fena. Yemek çubuğu, kalem tutmak işkence oluyor bana. Görünen o ki dönüşü olmayan yolculuğun zamanı yaklaşıyor...*” Bu cümleleri okuyan Zhu Ziqing, gözyaşları arasında, 1918 yılına ait olan tren istasyonunda babası ile o vedalaşma sahnesini tekrar hatırlar.

3.1.1. İlk Bölüm Analizi:

İlk bölümde ilk iki cümle dikkat çekicidir: “*Babam ve ben birbirimizi görmeyeli iki seneyi geçti. Babama dair hiç unutamadığım bir görüntü var hafızamda; onun sırtı dönük görüntüsü.*” Normal koşullarda bir kişiye özlem duyduğumuzda ya onun sesini, kokusunu, gülümseyişini hatırlarız, ya da bir sözünü veya bir ifadesini anımsarız. Özlem duyduğu kişinin sırtı dönük görüntüsünü anımsayan ve bu görüntüyü özleyen kişi yok denecek kadar azdır. Yazarın bu denemesinde babasına duyduğu özlemi “bir sırt görüntüsü” ile ifade etmesi çok alışlagelmiş bir yöntem değildir. Yazar, soyut duyguları ifade edebilmek için okuyucunun kafasında oluşturabileceği somut bir figür düşünmüş ve bu figür için, babası ile vedalaşma anında son gördüğü sahne olan babasının sırtı dönük görüntüsü olarak belirlemiştir. Zhu Ziqing'in aklında kalan bu görüntü, metnin tamamı hakkında fikir sahibi olan okuyucunun gözünde, babanın sesini, duygularını, yüz ifadelerini, gülümseyişini, kederini, kızgınlığını ve evladına olan sevgisini de canlandırabilmektedir.

Eserin ana fikrini oluşturan Beiyng sözcüğü eserin ilk cümlesinde ortaya çıkmakta ve okuyucuda hikâyenin gelişimiyle ilgili bir merak duygusu uyandırmaktadır. Yuan Hanedanlığı edebiyatçılarından Qiao Mangfu, deneme eserleri hakkında yaptığı bir analiz yazısında şu cümleye yer vermektedir: “*Denemenin girişi bir anka kuşunun kafası gibi olmalıdır...*” (Wang, 2006, s.74). Anka kuşunun özelliği, kafasının küçük ama dikkat çekici derecede güzel olmasıdır. Beiyng'de de girişi oluşturan ve içinde eserin ana fikrini barındıran Beiyng sözcüğünün de yer aldığı ilk cümleler kısa ama özür.

3.1.2. İkinci Bölüm Analizi:

İkinci bölüm; "... O yıl kışın babannemi kaybettik. Üstüne bir de babam işini devretti. Tatsızlıkların art arda geldiği günlerdi. Bir an önce babamla bir araya gelmek ve cenazeye katılmak üzere bir plan yaptım. Hiç vakit kaybetmeden Pekin'den Xüzhou'ya hareket ettim. Xüzhou'ya varıp babamı ve evin bahçesine gelişi güzel bırakılmış bir avlu dolusu eşyayı görünce yine babaannem geldi aklıma, gözyaşlarıma engel olamadım. Babamsa beni teselli ediyor: "Olan oldu, artık üzülmenin anlamı yok, neyse ki Tanrı insana mutlaka bir çıkış yolu gösteriyor" diyordu..." cümleleri ile başlamaktadır.

Bu kısımda babanın iş kaybı, babaannenin ölümü ve tatsızlıkların art arda geldiği zor günler tasvir edilmiştir. Babaannenin ölümüne üzülen yazar, ondan kalan darmadağınık eşyaları görünce duygulanır ve hikâye içindeki ilk gözyaşlarını döker. Oğlunu ağlarken gören baba onu; "Olan oldu, artık üzülmenin anlamı yok, neyse ki Tanrı insana mutlaka bir çıkış yolu gösteriyor" cümleleri ile teselli eder. Bu cümleler, hayatı boyunca pek çok zorlukla karşılaşmış ve her seferinde dimdik ayakta kalmayı başarmış olan bir babanın sapaşağlam ama biraz da kaderci karakterini ortaya koymaktadır. Oysa o yıl yazar 20 yaşında akli başında bir üniversite öğrencisidir ve aldığı eğitim ve sahip olduğu bilgi babasının eğitim seviyesinden çok daha üstündür. Ancak yazar hayata dair tecrübesizdir ve sıkıntıların üst üste gelmesi onun zayıf karakterinin ortaya çıkmasına neden olur. Yazar, babanın oğlunu teselli ettiği bu sahnede, tecrübe sahibi olmanın bilgi sahibi olmaktan çok daha değerli olduğunu vurgulamaktadır.

"...Babam eve dönünce eşyaların kimini satıp, kimini de ipotek ettirerek borçlarını kapattı. Yeniden aldığı borç parayla da cenaze masraflarını ödedi. O sıralar hem cenaze işleri, hem de babamın bir türlü bir araya getiremediği iki yakası, evdeki havayı kederli bir atmosfere çevirmişti. Cenaze işleri tamamlanınca babam iş aramak için Nanjing'e gidecek, bense Pekin'e geri dönüp okula devam edecektim. Böylece birlikte yola koyulduk..."

Bulduğu borç para ile cenaze işlemlerini halleden ve hayattaki bir zorluğu daha geride bırakan baba-oğlun Nanjing'e doğru beraber çıktıkları yolculuk, aslında uzun yıllar sürecek olan baba-oğul ayrılığının başlangıcını ifade etmektedir.

3.1.3. Üçüncü Bölüm Analizi:

Bu bölüm "...Nanjing'e vardığımızda bir arkadaşla sözleşip şehri dolaştık. Ben ertesi gün sabah nehri geçip Pukou'ya gidecek, öğleden sonra da oradan trene binip kuzeye doğru yola çıkacaktım. Başta işlerinin yoğunluğundan dolayı beni babamın değil de, oteldeki tanıdık bir görevlinin yolcu etmesinin daha iyi olacağına karar vermiştik. Babam da görevliyi iyice tembih etmişti. Ancak babamın içi bir türlü rahat etmedi. Bana eşlik edecek görevlinin yeterince dikkatli olmayacağından endişe ediyordu. Aslında ben o yıl çoktan yirmi yaşına girmiş, Pekin'e de iki üç kez gidip gelmiştim. Ne vardı sanki bu kadar telaşlanacak! Babam bir an tereddüt ettikten sonra sonunda beni kendi eliyle uğurlamaya karar verdi. Ben bir kaç kez gelmesine gerek olmadığını söyleyerek onu ikna etmeye çalıştıysam da, O: "Sen bir dur hele! Başkalarıyla gitmen uygun olmaz!" diyerek son sözünü söyledi..." cümlelerinden oluşmaktadır.

Bu bölümde babanın oğluna karşı duyduğu titizlik ve özen dikkatleri çekmektedir.

Oğlunun tren istasyonuna giderken bir sıkıntı bir zorluk yaşama ihtimalini göz önünde bulunduran baba, oğluna yol boyunca eşlik edebilecek bir tanıdık bulduğu halde yaptığı plandan vazgeçer ve kendi işlerini bir kenara bırakıp, oğlunu kendi götürmeye karar verir. Burada; çocuğunun üstüne titreyen endişeli bir babanın sevgisi yansıtılmakta ve bu abartılı titizlik oğul tarafından şu cümlelerle eleştirilmektedir: “...*Aslında ben o yıl çoktan yirmi yaşuma girmiş, Pekin’e de iki üç kez gidip gelmişim. Ne vardı sanki bu kadar telaşlanacak!..*” Bu cümle her ne kadar bir oğlun babasına protestosu olarak görülse de, yazar bu noktada kaç yaşında olursa olsun, çocuğunun kendini koruyabilecek olgunluğa hiç bir zaman ulaşamayacağı düşüncesine sahip olan bir ebeveynin derin sevgisine ve endişesine dikkat çekmektedir.

3.1.4. Dördüncü Bölüm Analizi:

“...*Nehri geçip tren garına geldik. Ben bilet alırken o da valizlerime göz kulak oluyordu. Eşyam çok olduğundan bir hamala bir kaç kuruş ödeyip ancak öyle içeri girebilecektik. Babam adamlarla fiyat konuşup pazarlığa girişti. Ben de o zamanlar nasıl zekiysen! Hep babamın güzel kelimeler seçemediğini, düzgün konuşmadığını düşünür lafa girmeden edemezdim. Babam nihayet fiyatta anlaşıp bana trene kadar eşlik etti. Ben de babamın benim için diktirdiği mor renkli kabanımı yine babamın benim için seçtiği, kapının hemen yanındaki koltuğun üzerine yerleştirdim. Beni yolda dikkatli olmam, gece uyanık olmam ve kendime dikkat edip üşütmemem için tembih ettikten sonra, ¹²hala yanımda olan otel görevlisini de bana göz kulak olması için uyarınca, ben içimden babamın bu saflığına gülmeye başladım. Bu tip adamlar ancak paradan anlardı, onları tembihlemek, uyarmak ancak boşa nefes tüketmek olurdu. Hem ben koskoca adam olmuştum artık, kendi kendimi idare edemezmiydim! Ah ah! Şimdi düşünüyorum da, o zamanlar gerçekten çok zekiymişim!..”*

Bu bölüm, babasından daha yüksek eğitim aldığı için kendini ondan daha üstün gören yazarın, babasının sosyal ilişkilerinde sergilediği hal ve tavırlara, insanlarla konuşurken seçtiği sözcüklere ve iletişim sağlamada kullandığı yöntemlere eleştirileri ile başlar. Babanın aslında son derece içten ve samimi olan titizliği, bilgiçlik taslayan oğlunun içten içe gülmesine neden olmaktadır. Ancak yazarın son satırda yer verdiği “...*Ah ah! Şimdi düşünüyorum da, o zamanlar gerçekten çok zekiymişim!..*” cümlesi yazarın o zamanki düşünce ve tavırlarına karşı özeleştirisini yansıtmaktadır.

3.1.5. Beşinci Bölüm Analizi:

“...*Babama: “Baba sen git artık!” dedim. O da trenin camından dışarı doğru bakıp: “Ben gidip bir kaç tane mandalina alayım. Sen dur burada. Bir yere ayrılma” dedi. Dışarıya, babamın baktığı yere doğru bakınca karşı platformun bariyerlerinin dışında müşteri bekleyen bir iki satıcı gördüm. Karşı platforma ulaşmak için önce demir yolunu geçmek, bunun için de önce aşağıya atlayıp sonra tekrar yukarı tırmanmak lazımdı. Babam kilolu bir adamdı, karşıya geçmesi onun için zahmetli bir iş olacaktı. Ben gideyim dediysem de dinletemedim. Onun gitmesine izin vermekten başka çare kalmamıştı. Siyah şapkası, turkuaz rengi gömleği ve siyah kumaş pardesüsüyle topallaya topallaya yürüyen babamın platformdan yavaş yavaş aşağıya inişine baktım. Bu onun için pek o*

kadar da zor değildi. Ama demir yolunu geçip de karşı platforma tırmanmak, işte bu hiç kolay olmayacaktı. Babam önce iki eliyle platformu iyice kavradı. Bir yandan iki ayağını yukarıya çekmeye çalışırken sola doğru devrilen şişman bedeniyle öylesine hırslı bir görüntü sergiliyordu ki... İşte tam bu sırada onun sırtı dönük görüntüsü takıldı gözüme. Aniden akmasına engel olamadığım gözyaşlarımı ne babama, ne de etraftaki insanlara fark ettirmemek için aceleyle sildim gözlerimi. Dışarıya tekrar baktığımda babam parlak turuncu mandalinaları kucaklamış geri dönüyordu. Demir yolunu geçerken önce mandalinaları yere bırakıp yavaş yavaş platformdan aşağı indi, sonra mandalinaları yerden alıp yolu geçti. Bu tarafa geldiğinde ben hemen yardıma gittim. Elinden tutup yukarı çektim. Birlikte trene geri döndüğümüzde babam hiç tereddüt etmeksizin mandalinaları deri kabanımın üzerine bırakıverdi. Elbisesinin üzerindeki tozları çırparken çok rahatlamış görünüyordu. Kısa bir süre sonra bana: “Ben gidiyorum, vardığın zaman mektup yaz!” deyip yürümeye başladı. Ben ardından gidişini izlemeye koyuldum. Bir kaç adım atıp, arkasına dönüp tekrar bana baktı ve: “Hadi gir içeri, içerde kimse yok.” dedi. Bense onun sırtı dönük silueti, karmaşa içinde gidip gelen insanların arasında kayboluncaya dek ardından baktım, sonra içeri girip yerime oturunca gözyaşlarımın yeniden akmasına engel olamadım...”

Bu kısım tüm metnin en iyi yazılmış ve okuyucuyu en çok etkileyen kısmıdır. Yazar metinde toplam dört yerde gözyaşı dökmektedir ve bunların ikisi bu kısımda yer alır. Yazarın babasından artık gitmesini isteyen aceleci tavrı, aslında gitgide üzücü hale gelen bu veda sahnesini daha fazla zorlaştırmamak içindir. Ancak; evlat sevgisini derinden hissedilen baba ondan kolay kolay kopamaz ve oğlu için son bir görevi daha yerine getirme isteğiyle tüm gücünü ortaya koyarak karşı perona mandalina almaya gider. Son derece sıkı bir gözlem ve iyi bir teknik gerektiren bu sahne, eserde tüm detayları ile anlatılırken; yazar kalbinin derinliklerinde hissettiği sevgi ve minnet duygusunu satır satır okuyucunun kalbine aktarmayı başarır.

3.1.6. Altıncı Bölüm Analizi:

“Son bir kaç yıldır babam ve ben bir koşuşturmacanın içinde yaşayıp gidiyoruz. Evdeki duruma gelince, günü gününü tutmuyor. Babam çok genç yaşta hayata atılmış. Hep bağımsızca kendi ayakları üzerinde durmuş. Bu zamana kadar çok da büyük işler başarmış. Kim derdi ki ihtiyarlık yılları böylesine kederli geçsin. Kendi seçimi olmayan zor günler, mecburen karşılaştığı sorunlar, evin sıradan yorucu işleri babamın da kendini kontrol edememesine ve ister istemez sinirini dışarı vurmasına neden oldu. Bana karşı tavırları da yavaş yavaş değişmeye başlamıştı. Ancak görüşmediğimiz şu iki yıl içerisinde babam benim kusurlarımı unutmuş, yalnızca beni, oğlunu hatırlar olmuştu. Pekin’e geldikten sonra babamdan bir mektup aldım. Mektupta şöyle yazmış: “Sağlığım iyi. Yalnız sırtımın omzumun ağrısı pek fena. Yemek çubuğu, kalem tutmak işkence oluyor bana. Görünen o ki dönüşü olmayan yolculuğun zamanı yaklaşıyor...” Bu kelimeleri okurken ışıldayan gözyaşlarımın arasında yeniden onun turkuaz rengi gömleği ve siyah kumaş pardesüsü içindeki sırtı dönük, şişman silueti canlandı gözümde. Ah! Kim bilir bir daha onunla ne zaman görüşeceğiz! ”

Son bölümde evdeki değişiklikler, babanın keyifsiz geçen yaşlılık dönemleri anlatılmış ve hikâye babanın oğluna yazdığı bir mektup ile sonlandırılmıştır. Bir çeşit veda niteliği taşıyan bu mektup, babasını özleyen ve yıllar önce tren garındaki o veda sahnesini yeniden gözünde canlandıran yazar için ilham kaynağı olmuştur.

Sonuç

Çin modern edebiyatı eserleri arasında baba sevgisini anlatan en başarılı eserlerin başında Zhu Ziqing'in Beying denemesi gelmektedir. Toplamda 1500 kelimeyi bile bulmayan bu eserin, okuyucuda derin izler bırakarak; üzerinden yıllar geçmesine rağmen popülerliğinden hiç bir şey kaybetmemesinin en önemli nedeni; yazarın, kendi babasına duyduğu derin özlemi, en samimi duygularla ve en gerçekçi haliyle satırlara dökmüş olmasıdır. Li Guangtian, Beiyong'un insanı duygulandıran tarzını şöyle yorumlamaktadır:

“Beiyong! Toplamda 50 satır ve 1500 kelimeyi bile bulmayan bu kısacık eserin, uzun yıllar herkesin dilinde dolaşan ve okuyucusunun en derin duygularına hitab eden bir eser olmasının nedeni, eserin mükemmel kurgusu veya yazarın seçtiği olağanüstü kelimeler değil; yazarın dürüstlüğü ve ifadesindeki gerçekçi tavrıdır. Dışardan bakıldığında böylesine sade görünen ancak içerikte okuyucuyu derinden etkileme gücüne sahip olan eserlere en güzel örnektir Beiyong. Bu eser aynı zamanda; Zhu Ziqing eserlerinin temsilcisi ve yazarın kişiliğinin bir yansımasıdır.” (Jiang, 1996, s.65)

Yazarın gençlik dönemlerinde yaptığı hatalarını kabul eden ve pişmanlık duygusuyla ortaya koyduğu bu samimi özeleştirici, okuyucudan onay almış ve tam destek görmüştür. Günümüzün gençleri için tersi söz konusu olmakla birlikte; batı toplumları ile karşılaştırıldığında Çinliler duygularının ifadesi konusunda daha dikkatli ve muhafazakâr davranan bir millettir. Beiyong'un yazıldığı yıl 1925'tir ancak içindeki hikâye bu tarihten sekiz yıl öncesine dayanmaktadır. Burada bir babanın kendi evladı için hissettiği duyguların dışı vurumu oldukça samimi, abartıdan uzak ve gerçekçi bir tarzla kelimelere dökülmüştür. Babanın oğlunu trende dikkatli olması için tekrar tekrar uyarması, tren hizmetlisini oğluna göz kulak olması için tembihlemesi, tren raylarını güçlkle aşarak oğlu için mandalina alması; bunların hepsi, hangi kültür ve gelenekten olursa olsun, her ebeveynin çocuğuna gösterdiği ilgi ve özenin yansımasıdır. Burada yazarın sık sık döktüğü gözyaşları da, bir baba sevgisinin, oğlunun kalbinde harekete geçirdiği duyguların dışı vurumunu ifade etmektedir.

Ebeveyn sevgisi; aile içerisinde anne, baba ve çocukların birbirlerine karşı hissettikleri sınırsız, sonsuz ve ayrımsız sevgiyi ifade etmektedir. Aile yaşamını anlatan edebi eserlere de sıcacık sözcüklerle yansıyan bu sevgi, anne tarafından çok daha somut, dolambaçsız ve net bir tavırla ortaya konulabilirken; bir baba için dışı vurumu ve ifadesi çok daha zor olabilmektedir. Baba kalbinin derinliklerinde yer alan sevgi, çoğu zaman disiplin kuralları çerçevesinde ve tüm ciddiyetiyle dışı yansırken; anne sevgisi tüm açıklığı ve samimiyeti ile kendini gösterebilmektedir. Bu sebeple; baba sevgisini kaleme almak, anne sevgisini anlatmaktan çok daha zordur. Dolayısıyla baba sevgisini anlatan edebi eserler, anne sevgisini anlatanlara göre çok daha az sayıdadır. Çin edebiyatının modernleşme döneminde Hu She'nın “Anne Eğitimi”, Chu Ge'nın “Anne Eli”, Lu Xun'un “Babamın Hastalığı”, Xü Zhongpei'in “Baba” adlı eserleri ebeveyn sevgisi

üzerine yazılmış, okuyucuyu duygulandıran başarılı eserlerden bazılarıdır. Bu eserlerin ortak özelliği; derin gözlem ve tecrübe içermelerinin yanı sıra, samimi, sıcak ve yumuşak bir dil ile insan ruhunun derinliklerinde var olan ve kolay kolay dile getirilemeyen duyguları ortaya koymalarındaki başarısıdır.

Kaynakça

- Guo Liangfu, *Wanmei De Renge·Zhu Ziqing De Zhixue he Weiren (Mükemmel Karakter·Zhu Ziqing'in Siyaset Eğitimi ve Kişiliği)*, Qinghua Daxue Chubanshe, Beijing 2003.
- Jiang Jian, *Zhu Ziqing Nianpu (Zhu Ziqing Kronolojisi)*, Anzheng Jiaoyu Chubanshe, Taipei 1996.
- Lin Guanrong, *Zhu Ziqing Sanwen Jiaoxue Yanjiu (Zhu Ziqing Denemeleri Eğitim Araştırması)*, Gaoxiong Shifan Daxue Shuoshilunwen, Gaoxiong 2003.
- Meng Tzu (孟子), *Si Shu Du Ben, San Min Shuju*, Taipei, 2003.
- Wang Shizhen, *Tan Yi (Sanat Üzerine)*, Zhonghua Shuju, Shanghai 2006.
- Yu Weijie, *Zhu Ziqing De Xueshu Yanjiu (Zhu Ziqing Üzerine Akademik Araştırma)*, Taiwan
- “Shu He Ren” (Kitap ve İnsan), 1967, Sayı 52.
- Zhu Ziqing, *Beiyong·Zhu Ziqing Sanwen Xuanji (Beiyong·Zhu Ziqing Deneme Seçkisi)*, Yilin Chubanshe, Nanjing 2014.
- Zhou Cecong, Zhou Yangshan, *Wu Si Yundong Yu Zhongguo (Zhishifenzi Yü Zhonguo Xiandaihua) (Dört Mayıs ve Çin (Aydınlar ve Çin'in Modernleşmesi)*, Shebao Wenhua Yayınları, Taipei 1988.
- Zhu Ziqing, *Er Nu (Oğullar ve Kızlar)*, Jiangsu Jiaoyu Chubanshe, Nanjing 1996.
- Zi Zhilu, *Zhongguo Xiandai Wenxuan Congshu·Zhu Ziqing Xuanji (Çin Modern Edebiyat Seçmeleri: Zhu Ziqing Derlemesi)*, Xianggang Wenxue Yanjiushe, Hongkong 1955.

ÖZET

4 MAYIS HAREKETİ ve ÇİN EDEBİYATINDA MODERNLEŞME: MODERN ÇİN EDEBİYATININ ÖNCÜSÜ ZHU ZIQING ve UNUTULMAZ ESERİ “BEIYING”

Çin edebiyatında modernleşme hareketi 1917-1918 yılları arasında başlamış, ancak ilk yıllarında yalnızca aydınların dikkatini çekmiş ve ülkenin tamamına yayılamamıştır. 1919 yılına gelindiğinde, 4 Mayıs Hareketi'nin patlak vermesiyle toplumun eğitim, kültür, sanat,

siyaset alanlarına yansıyan yenileşme süreci, edebiyat alanında da önemli gelişmelere ve değişimlere vesile olmuştur. Yazı dilinde sadeleşmeyi ön gören bu yenileşme hareketi sayesinde, edebiyat yalnızca soylu ve aydın kesimin anlayabileceği eserler veren bir alan olmaktan sıyrılarak halka ulaşmıştır.

Bu hareket aynı zamanda; ülkesini seven, ülkesini koruma içgüdüsüne sahip olan ancak yüzünü batıya dönmüş gençler ve aydınlar için güçlü bir dayanak noktası olmuştur. Çin edebiyat tarihinin en zengin ve yaratıcı eserlerinin verildiği bu süreç, genç yazarların da en verimli yıllarını kapsamaktadır. Bu dönemde doğu-batı kültürünü sentezleyerek modern tarzda eserler veren ve modernleşme sürecine öncülük eden yazarlardan biri de Zhu Ziqing'dir.

Özellikle deneme türünde verdiği eserleriyle dikkat çeken Zhu Ziqing'in, bir yandan baba sevgisini yüceltirken diğer yandan dünya gerçeklerinden henüz etkilenmemiş uçarı çocukluk yıllarına duyduğu derin özlemi yansıttığı eseri "Beiying", modernleşme sürecinin en unutulmaz eserleri arasında yerini almıştır. Türkçe'ye "Ardından" başlığı ile kazandırmış olduğumuz bu eser, okuyucularını nesiller boyunca etkilemiş ve genç yazarlar için önemli bir ilham kaynağı olmuştur.

Anahtar Kelimeler: 4 Mayıs Hareketi, Modern Çin Edebiyatı, Zhu Ziqing

ABSTRACT

MAY FOURTH MOVEMENT AND MODERN CHINESE LITERATURE: ZHU ZIQING, THE PIONEER OF MODERN CHINESE LITERATURE AND HIS MEMORABLE WORK "BEIYING"

Chinese literary modernization movement, which began in the years 1917-1918, initially attracted only attention of intellectuals and did not spread to the whole country. Through the outbreak of the May 4th movement, there are important developments and changes in society, education, culture, art, politics and most importantly literature in 1919. With this movement in mind, the youth and intellectuals embraced the western culture with great enthusiasm.

The years between 1917 and 1919 in Chinese literary history were highly productive years for the prolific authors. Among these authors Zhu Ziqing, who synthesized the East-West cultures, was the pioneer of Modern Chinese Literature.

Zhu Ziqing not only glorifies love for father but also yearns for his childhood in his proses, especially in "Beiying", which is one of his memorable works. Through the ages, "Beiying" which can be translated "Ardından" into Turkish, is a great inspiration source to the young authors.

Key Words : May Fourth Movement, Modern Chinese Literature, Zhu Ziqing